

VÆKST

2022 – uge 30

Bryd den grønne bro efter høst og forebyg angreb af tabsvoldende skadedyr i vintersæd og vinterraps i efteråret

Bladlus, fritfluer, bygfluer og snegle er efterhånden hvert år udfordrende gæster i flere vintersædsmarker – angrebsgraden af hver af dem naturligvis afhængig af sæsonens vejr- og opformeringsbetingelser. Et større areal med vintersæd er igen i år anmeldt til tidlig såning inden 7. september for at kunne opfylde efterafgrødekravet. Tidlig såning øger risikoen for udfordringer med skadedyrene, og fugtige forhold i juli og august måned er desuden gunstigt for lus og snegle, fordi deres føde- og opformeringsgrundlag (græsser og spildkorn) er i god vækst under disse forhold. Fokus er naturligvis, at få høsten godt i hus hen over august måned, men sideløbende er det vigtigt at være obs. på, at få den nye sæson i marken forberedt bedst muligt.

Fælles for skadedyrene er, at de forebygges / bekæmpes bedst ved at bryde ”den grønne bro” efter høst. Sørg for, at spildkorn og græsukrudt ikke står urørt efter høst og frem til såning af vintersæden. Dette er især vigtigt i marker, som ikke er nedvisnet før høst, og/eller hvor der er/har været en tæt græsmåtte i bunden af forfrugten. **Nedenstående anbefalinger gælder naturligvis ikke direkte såning i et fuldt integreret Conservation Agriculture-system, hvor der søges bæredygtige balancer i bl.a. jordstruktur og biodiversitet gennem så lidt jordbearbejdning som muligt.**

Jordbearbejdning forud for vintersæd

Uanset om vintersæden skal etableres pløjefrit eller efter forudgående pløjning, vil helt øverlig harvning (maks. ca. 3-5 cm's dybde) én eller flere gange før etablering af vintersæd forstyrre/reducere skadedyrene, herunder også sneglene, da deres føde- og opformeringsgrundlaget forsvinder. Øverlig harvning vil naturligt have størst effekt under tørre forhold. Undlad dyb harvning, da essensen er, at man med helt øverlige harvninger forstyrrer skadedyrene samtidig med, at man sikrer spiring af spildkorn og især spildraps inden efterfølgende pløjning / glyphosatbehandling forud for såning af vintersæden.

Jordbearbejdning forud for vårsæd

Marker, der skal efterfølges af vårsæd, bør til gengæld ligge helt urørt hen i løbet af efterårsmånederne. Skal der etableres efterafgrøder i markerne efter høst, vil megen jordfugt betyde, at efterafgrøder kan fremspire uden behov for jordbearbejdning / at meget øverlig jordbearbejdning (maks. 2-3 cm's dybde) ved etablering er tilstrækkelig. **Alle græsukrudsfrø - på nær gold hejre - fremspिरer bedst - med efterfølgende størst henfald - ved at ligge urørt hen i stubben i løbet af efterårs- og vintermånederne.** Således reducerer man udfordringerne med græsukrudt mest muligt. Har man meget gold hejre, vil det oftest være i udsiderne af markerne, og her kan man så foretage en øverlig harvning. Vær altid obs. på regler for tidspunkter for jordbearbejdning afhængig af efterafgrøde- og jordtyper forud for vårsæd.

Bladlus

Viruset havrerødsot overføres af bladlus i efteråret, og symptomerne viser sig løbende i foråret fra begyndende vækst – tidligst i vinterbyg, mens symptomer i vinterhvede oftest først ses hen i maj-juni måned. Vinterrug kan også blive angrebet med uensartet og svagere udvikling af sideskud til følge.

Jo tidligere såning i efteråret, jo større risiko for angreb. For hver uges udsættelse af såtiden kan der opnås op til en halvering af angrebene af havrerødsot. Generelt ses de kraftigste angreb ved såning før cirka 10.-15. september. Årsagen hertil er, at bladlusene om efteråret søger attraktive værtsplanter. Derfor er de tidligst fremspirede marker mest udsatte. Derudover har bladlusene længere tid til at overføre viruset i tidligt såede marker, før kulde sætter en stopper for deres aktivitet.

Billede 1. Symptomer på havrerødsot i vinterbyg tidligt forår.

Foruden forebyggelse af bladlusangreb i stubben efter høst er det muligt at anvende pyrethroider mod bladlus i efteråret. Det er dog meget vanskeligt at vurdere angrebsgraden og forudsige det bedste tidspunkt for bekæmpelse, som dog forventes at være på kornets 3-4 bladstadiet med evt. opfølgning 2-3 uger senere. Følg bl.a. varslinger på planteavlskonsulenternes registreringsnet. Syngenta har udviklet en app kaldet BYDV Assist, som kan give information om, hvornår det er tid til at undersøge vintersæden for angreb og evt. foretage behandling(er) mod bladlus. Find appen her: <https://www.syngenta.dk/nyheder/nyhed-udsæd/risiko-bladlus-ny-app>

Fritfluer

3. generation fritfluer lægger æg fra slutningen af august til ind i september. Fritfluerne kan skade ved enten
- at ligge æg direkte i vintersæden i 1,5-2 bladstadiet *eller*
 - at ligge æg på spildkornplanter og græsukrudt i stubben efter forfrugten. Planter med 1,5-3 blade er attraktive for æglægning, mens der ikke lægges æg på ældre planter

Billede 2. Symptomer på angreb efter fritfluelarver i vinterrug tidligt efterår.

Især vinterrug etableret pløjefrit rammes hårdt af angreb af fritfluer. Typisk ses skaden af fritfluer i striber efter mejetærskeren, hvor fremspiringen af spildkorn er størst. I værste tilfælde kan fritfluelarverne rydde en

hel plantebestand, og omsåning kan blive nødvendig. Milde angreb ses kun sporadisk i plantebestanden, og vil ikke have større betydning for udbyttet, fordi naboplanterne delvis vil kompensere for skaderne på afgrøden.

Der er ikke mulighed for kemisk bekæmpelse af fritfluer og deres larver i vintersæden.

Bygfluer

I de senere år er der observeret angreb af 1. generation bygfluens larve i flere vintersædsmarker i foråret (og senere af 2. generations larver i mange vårhvedemarker (2. generations larver ses efterhånden også i sent /forsinket udviklet vintersæd). Fra angrebne vårhvedemarker kan bygfluerne flyve til ny-sået vintersæd i efteråret, hvor 1. generation bygfluer lægger æg i september og kan angribe især tidligt sået vintersæd. Symptomerne bliver først tydelige i foråret i marts-april måned.

Angreb i vintersæd er mindre tabsvoldende end i vårhvede, da vintersæden ofte kompensere for angrebne skud, hvis væksten iøvrigt ikke er hæmmet af andre årsager. Dog blev der i undersøgelser i angrebne vinterhvedemarker i sidste sæson (2020-2021) fundet udbyttetab på i gennemsnit 15%. Det meget kolde og tørre vejr i dette forår kan forventes at betyde større udbyttetab i vintersæden ved angreb af bygfluelarver, da det i denne sæson var svært for vintersæden at nå at kompensere for angrebene.

Billede 3. Rugplante med fortykkede skud som følge af bygfluens larver ("løgplanter") tidligt forår.

Lamdex har en godkendelse til mindre anvendelse til bekæmpelse af bygfluer i vintersæd i kornets st. 11-12.

Snegle

På især lerjord - men også på andre jordtyper/udsatte steder i markerne - skal man være opmærksom på eventuelle angreb af snegle. Der er risiko for angreb i vinterraps, vintersæd og andre efterårssåede afgrøder. Angreb er oftest værst under fugtige forhold og efter "fugtige" forfrugter såsom vinterraps, frøgræs, kløverfrø, kløvergræs og lignende. Bund- og græsukrudt i forfrugten øger fødegrundlaget og dermed opformeringen af snegle. I vinterraps æder sneglene af kim- og løvblade, mens frøene kun sjældent angribes. I vintersæd bliver både kerner og senere blade ædt. Tidlige angreb i vintersæd viser sig derfor som manglende fremspiring – pas især på rugkernerne/-markerne, da de kan blive ædt af snegle i løbet af "ingen" tid. I vinterraps er der oftest størst risiko for snegleangreb i direkte etableret raps, og her bør der uanset hvad

Billede 4 og 5. Symptomer af angreb af agersnegle i henholdsvis vinterhvede og vinterraps.

spredes sneglekorn allerede ved etablering. Pløjer man, er det meget vigtigt, at jorden bliver godt pakket efterfølgende.

I risikoafgrøder, -marker / -områder i marker anbefales at sprede 5-7 kg/ha Ironmax Pro/Sluxx HP allerede ved såning. Hvis/når sneglekornene bliver spist vil gentagne behandlinger være nødvendige.